

A&W-rapport 1120

ECOLOGISCHE BEOORDELING WONINGBOUW LOCATIE RIETVINK TE BLOKZIJL

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK

A&W-rapport 1120

ECOLOGISCHE BEOORDELING WONINGBOUW LOCATIE RIETVINK TE BLOKZIJL

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK BV
Veenwouden
2008

Noordlander Vastgoed bv, Meppel

Projectnummer 1228bkz	Projectleider [redacted]	[redacted] Eindrapport
Autorisatie Goedgekeurd	Paraaf [redacted]	Datum 2 april 2008

[redacted] **2008.**

Ecologische beoordeling woningbouw locatie Rietvink te Blokzijl. A&W-rapport 1120. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

OPDRACHTGEVER

Noordlander Vastgoed bv
Galmanspad 1, 7941 XZ Meppel
Tel. [redacted]

FOTO VOORPLAAT

Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
[redacted], Katlijk

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Veenwouden
Telefoon [redacted], Fax [redacted]
E-mail: [redacted]
Web: www.altwym.nl

INHOUD

---

1. INLEIDING	1
2. VOORGENOMEN PLANNEN	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermd gebied	5
3.2. Beschermd soorten	8
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	11
4.1. Algemeen	11
4.2. Effecten op beschermd gebied	11
4.3. Effecten op beschermd soorten	12
4.4. Samenvattende tabel	13
5. CONCLUSIES	15
5.1. Conclusies m.b.t. relevante beschermd gebied	15
5.2. Conclusies m.b.t. relevante soort(groep)en	15
5.3. Eindconclusie	16
5.4. Aanbevelingen	16
LITERATUUR	17
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

Aan De Rietvink te Blokzijl wordt de bouw voorbereid van twee woningen. Er is een ecologisch onderzoek gewenst om te beoordelen of de voorgenomen plannen stuiten op conflicten met de vigerende natuurwetgeving. *Ontwikkelcombinatie Reestland V.O.F.* te Meppel heeft *Altenburg & Wymenga* verzocht het onderzoek en de beoordeling uit te voeren. De resultaten daarvan zijn vastgelegd in deze rapportage.

Doel

Deze studie is een ecologische quickscan. De effecten van de beoogde woningbouw worden beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 17 maart 2008 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1.2 en 2.3 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1.

Het plangebied, gezien in noordoostelijke richting, dat beschikbaar is voor de bouw van twee woningen aan De Rietvink te Blokzijl (foto: A&W 2008).

2. VOORGENOMEN PLANNEN

Huidige situatie en inrichtingsplannen

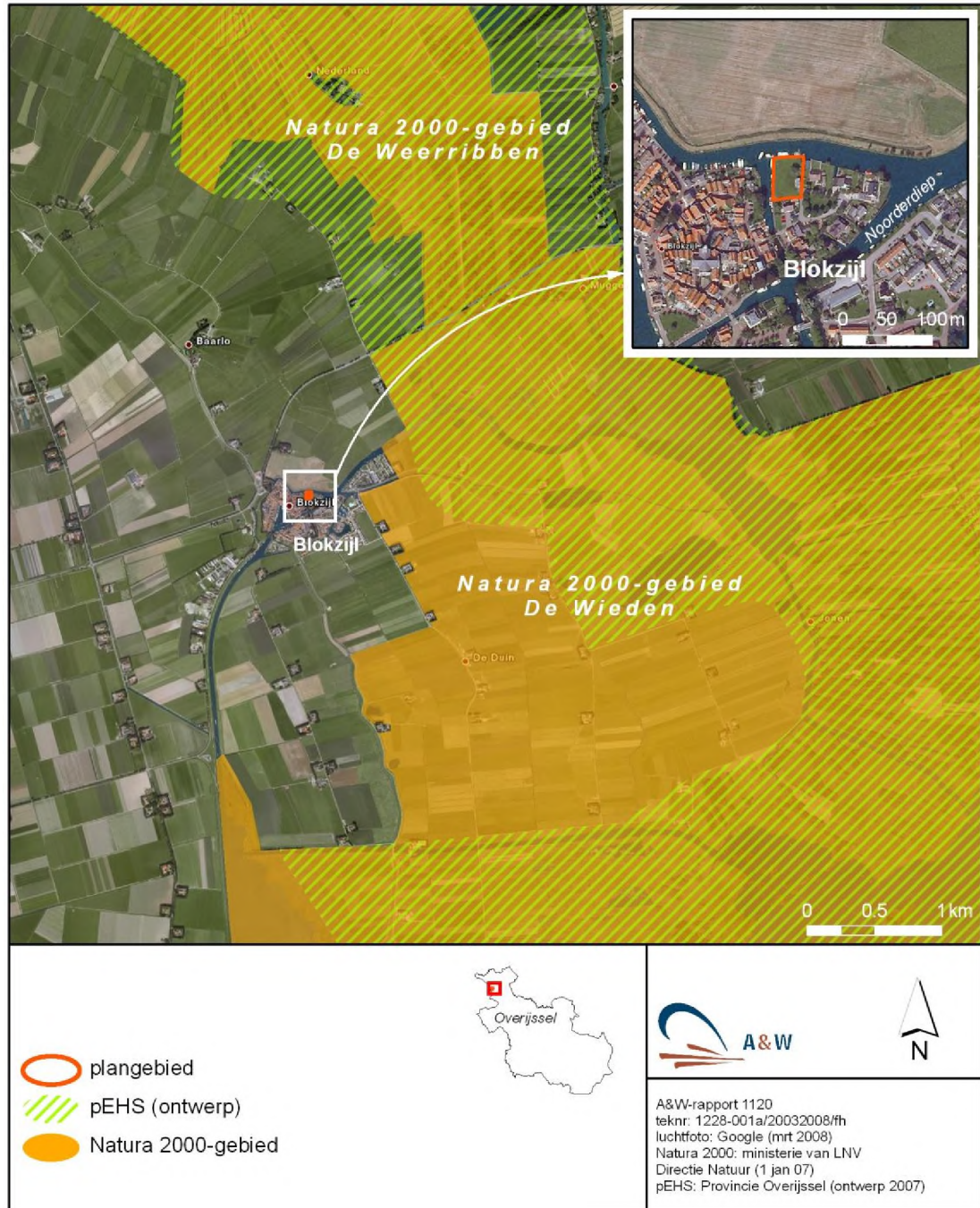
Het plangebied bestaat uit een intensief beheerd grasveld aan De Rietvink te Blokzijl (foto 1 en 2). Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom. Aan de noordzijde grenst het plangebied met een steiger aan het Noorderdiep, aan de westzijde aan de Stadsgracht. Het plangebied bestaat uit een gemaaid gazon waarop drie Meidoorns staan (met een hoogte tot 8 m). Het plangebied wordt nu gebruikt als recreatieveldje voor de pleziervaart.

Het plangebied zal worden ingericht met twee woningen, aangrenzende tuinen en extra verlichting. Er wordt in deze ecologische beoordeling niet vanuit gegaan dat er werkzaamheden aan de oevers en de steigers zullen worden verricht. De drie bomen zullen mogelijk worden verwijderd.

Foto 2.

Een deel van het plangebied gezien in westelijke richting (foto: A&W 2008).

Figuur 1.
De ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving van Blokzijl

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minlnv.nl). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn De Wieden, dat ca. 800 m oostelijk van het plangebied ligt en het Natura 2000-gebied De Weerribben, dat ca. 1500 m noordoostelijk ligt (figuur 1). Andere Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstanden van het plangebied, zoals Zwarte Meer en ██████████ & Veerslootslanden.

De Wieden en De Weerribben zijn aangewezen volgens de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn als Natura 2000-gebieden aangemeld vanwege het voorkomen van bijzondere habitattypen en soorten (Ontwerpbesluiten, website LNV, 2008). Deze natuurwaarden staan vermeld in de tabellen 1, 2 en 3.

Tabel 1.

Overzicht van de aangewezen habitattypen van de Natura 2000-gebieden De Wieden en De Weerribben.

Habitatype	Wieden	Weerribben
3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische vegetaties met Kranswieren (<i>Chara</i> spp.)	+	+
3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het Verbond van grote fonteinkruiden of het Kikkerbeet-verbond (Magnopotamion of Hydrocharition)	+	+
4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Dophei (<i>Erica tetralix</i>): Hoogveenmos-verbond (Oxycocco-Ericion)	+	+
6410 Grasland met Pijpestrootje (<i>Molinia</i>) op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Blauwgrasland, EU-Molinion)	+	+
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	+	+
7140 Overgangs- en trilveen	+	+
7210 Kalkhoudende moerassen met Galigaan (<i>Cladium mariscus</i>) en soorten van het Knopbies-verbond (<i>Caricion davallianae</i>)	+	+
91D0 Veenbossen: Berkenbos met veenmos	+	+

Tabel 2.

Overzicht van de aangewezen soorten (exclusief vogels) van de Natura 2000-gebieden De Wieden en De Weerribben.

soorten	Wieden	Weerribben
H101X Platte schijfhoorn	+	+
H1042 Gevlekte witsnuitlibel	+	+
H1060 Grote vuurvliinder	+	+
H1082 Gestreepte waterroofkever	+	+
H1134 Bittervoorn	+	+
H1145 Grote modderkruiper	+	+
H1149 Kleine modderkruiper	+	+
H1163 Rivierdonderpad	+	-
H1318 Meervleermuis	+	+
H1393 Geel schorpioenmos	+	-
H1903 Groenknolorchis	+	+

Tabel 3.

Overzicht van de aangewezen vogelsoorten van de Natura 2000-gebieden De Wieden en De Weerribben (b = broedend, nb = niet broedend, * vogels van Weerribben: alle nb)

Soorten	Wieden	Weerribben*
A017 Aalscholver b	+	-
A021 Roerdomp b	+	+
A029 Purperreiger b	+	+
A081 Bruine kiekendief b	+	-
A119 Porseleinhoen b	+	+
A122 Kwartelkoning b	+	-
A153 Watersnip b	+	+
A197 Zwarte stern b	+	-
A275 Paapje b	+	-
A292 Snor b	+	+
A295 Rietzanger b	+	+
A298 Grote karekiet b	+	+
A005 Fuut nb	+	-
A017 Aalscholver nb	+	-
A037 Kleine zwaan nb	+	-
A041 Kolgans nb	+	-
A043 Grauwe gans nb	+	-
A050 Smient nb	+	-
A051 Krakeend nb	+	-
A059 Tafeleend nb	+	-
A061 Kuifeend nb	+	-
A068 Nonnetje nb	+	-
A070 Grote zaagbek nb	+	-
A094 Visarend nb	+	-

Externe werking

Overheden dienen de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden te waarborgen. De kwaliteit van een dergelijk gebied is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Wanneer op korte afstand een nieuwe ontwikkeling wordt gepland die een significant negatief effect op de kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied met zich meebrengt, is sprake van een conflict met de 'externe werking' van de bescherming van de instandhoudingsdoelen. Externe werking is ook van belang wanneer soorten waarvoor een Natura 2000-gebied is aangewezen, tevens gebruik maken van het plangebied en als dat gebruik door de ruimtelijke ontwikkelingen wordt bedreigd. Zo'n situatie kan bijvoorbeeld optreden als een Natura 2000-gebied is aangewezen wegens grote aantallen rustende ganzen, die in het aangrenzende plangebied foerageren. Locale en regionale overheden mogen daarom in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor het Natura 2000-gebied inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

De externe werking kan van belang zijn voor activiteiten die buiten het Natura 2000-gebied worden verricht, maar invloed hebben op de aangewezen vegetaties (de habitattypen) binnen het natuurgebied. Dat geldt bijvoorbeeld bij activiteiten buiten het natuurgebied, die de waterpeilen daarbinnen beïnvloeden of vervuiling veroorzaken. De externe werking bij 'De Wieden' is veelal van toepassing op broedvogels en watervogels. Broedvogels als de Zwarte stern en de Purperreiger foerageren tijdens het broedseizoen in de sloten in de wijde omgeving. Watervogels zoeken voedsel in de omringende boerengraslanden. Dit betreft vooral de ganzen, eenden en zwanen, die buiten het broedseizoen slapen in het Natura 2000-gebied en foerageren in de omgeving.

De externe werking van de bescherming is tevens van toepassing op andere aangewezen soorten die gebruik maken van de waterrijke omgeving. Zo kunnen insecten, vissen en Meervleermuis (tabel 2) vanuit van De Wieden een ruimer verspreidingsgebied gebruiken dan alleen het Natura 2000-gebied en kunnen er ecologische relaties bestaan tussen populaties en exemplaren van deze soorten binnen en buiten het De Wieden.

Relevante natuurwaarden

De Wieden ligt op een relatief korte afstand van het plangebied. Andere Natura 200-gebieden liggen verder weg, zodat het niet wordt verwacht dat er ecologische relaties bestaan tussen het plangebied en deze natuurgebieden. Voor de ecologische beoordeling volgens de Natuurbeschermingswet zijn hier alleen de natuurwaarden van De Wieden relevant.

Er is geen sprake van wijzigingen in het waterpeil en de emissie van stoffen in het plangebied, die samenhangen met de beoogde herinrichting aan De Rietvink. Er is daardoor geen sprake van een invloed op de aangewezen habitattypen van De Wieden.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Blokzijl. Bovendien is het huidige beheer van het plangebied en de oevers intensief, wat betekent dat de natuurwaarden relatief laag zijn. De oevers zijn beschoeid en voorzien van loopsteigers en aanlegplaatsen. Er is geen sprake van een goed ontwikkelde en soortenrijke oevervegetatie. Het biotoop van het plangebied voldoet daardoor niet aan de habitateisen van de aangewezen soorten van De Wieden. Om deze reden is het niet te verwachten dat binnen het plangebied de slakkensoort Platte schijfhoorn voorkomt en soorten aanwezig zijn die behoren tot de aangewezen plantensoorten, insecten en vogelsoorten van tabel 2 en 3 (pagina 6).

De watergangen rond het plangebied (de Stadsgracht en het Noorderdiep) staan in verbinding met De Wieden. Het is mogelijk (en waarschijnlijk) dat in deze watergangen vissoorten voorkomen die in tabel 2 zijn vermeld. Aan deze watergangen en de oevers daarvan worden echter geen werkzaamheden verricht die in verband staan met de beoogde bouw van woningen aan De Rietvink. Daardoor blijven de eventueel aanwezige vissoorten van tabel 2 ongemoeid.

Het Noorderdiep en mogelijk ook de Stadsgracht langs het plangebied worden gebruikt door vleermuizen (Brenninkmeijer *et al.* 2005). Van Meervleermuis, aan aangewezen soort van De Wieden (tabel 2) is aangetoond dat exemplaren het Noorderdiep volgen. Er zijn ook andere vleermuissoorten waargenomen. Daarom is hier sprake is van een (vaste) vliegroute en een mogelijk foerageergebied van Meervleermuizen (en andere soorten) langs dit water en mogelijk ook langs de Stadsgracht.

Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De globale invulling van de EHS stamt uit 1990 en is opgenomen in het Natuurbeleidsplan. De Ecologische hoofdstructuur omvat kerngebieden (natuureservaten), natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.

Het plangebied behoort niet tot de EHS. De dichtstbijzijnde grens van dit door de provincie aangewezen gebied valt samen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden. Op grond van deze relatief grote afstand is het niet te verwachten dat de beoogde herinrichting van invloed zal zijn op de instandhoudingsdoelen van de EHS.

Overige gebiedsbescherming

Er is geen sprake van andere vormen van gebiedsbescherming binnen of nabij het plangebied.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Gezien het biotoop van het plangebied in en rond het plangebied en gezien waarnemingen uit het verleden, moet mogelijk rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze behoren tot de volgende groepen:

- Amfibieën
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen worden beïnvloed. De niet-relevante en relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Gezien het intensieve beheer van deze gronden worden er geen zeldzame en bedreigde plantensoorten verwacht.

Libellen

Binnen het Natura 2000-gebied De Wieden komen vijf beschermde libellensoorten voor, namelijk Oostelijke witsnuitlibel, Sierlijke witsnuitlibel, Groene glazenmaker, Noordse winterjuffer en Gevlekte witsnuitlibel. Bovendien zijn daar in het verleden enkele soorten van de Rode Lijst waargenomen. In de omgeving van het plangebied zijn deze soorten echter niet aangetroffen (in 2003), maar is wel de aanwezigheid geconstateerd van acht algemene en niet beschermde libellensoorten (Brenninkmeijer *et al.* 2005).

Het plangebied is ongeschikt voor de beschermde libellensoorten en de soorten van de Rode Lijst die in De Wieden voorkomen, omdat de habitateisen van deze soorten niet overeenkomen met het biotoop in het plangebied. Het is mogelijk dat enkele van de acht algemene soorten binnen het plangebied aanwezig zijn, zoals Grote keizerlibel, Viervlek, Lantaarntje en Variabele waterjuffer.

Vlinders

In de omgeving van het plangebied zijn in 2003 algemeen voorkomende en niet beschermde soorten aangetroffen (Brenninkmeijer *et al.* 2005). Het is mogelijk dat enkele van deze soorten ook binnen het plangebied kunnen voorkomen, hoewel hier nauwelijks of geen omstandigheden heersen die voor vlinders van belang kunnen zijn, zoals de beschikbaarheid van waard- en nectarplanten.

Overige ongewervelde dieren

Het plangebied bevat geen biotoop dat voor andere beschermde ongewervelde dieren van belang is.

Vissen

Over de verspreiding van (beschermde) vissoorten in Nederland zijn geen gebiedsdekkende inventarisaties beschikbaar (website RAVON; De Nie 1996). In De Wieden komen Rivierdonderpad, Bittervoorn, Grote en Kleine modderkruiper voor. Het is mogelijk dat enkele van deze beschermde soorten ook in het Noorderdiep en de Stadsgracht kunnen worden aangetroffen. Er vinden echter geen werkzaamheden plaats aan de oevers langs het plangebied, waardoor de beoogde herinrichting geen negatief effect heeft op (beschermde) vissen. Daarom hoeft er in dit geval met (beschermde) vissoorten geen rekening te worden gehouden.

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat De Wieden belangrijke leefgebieden vormen voor twee reptielensoorten, namelijk Levendbarende hagedis en Ringslang (website RAVON 2008; Brenninkmeijer *et al.* 2005). Het plangebied en de directe omgeving daarvan vormen voor reptielen echter geen geschikt leefgebied. Op basis hiervan worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

Relevante soortgroepen

Amfibieën

Brenninkmeijer *et al.* (2005) beschrijven de kans dat in de omgeving van het plangebied beschermde amfibieënsoorten voorkomen. Het kan daarbij gaan om Heikikker, Rugstreeppad en Knoflookpad. Deze soorten zijn in 2003 niet waargenomen in Blokzijl. Het

plangebied biedt ook niet een biotoop dat voldoende overeenkomt met de habitateisen van deze soorten. Er hoeft daarom met deze soorten geen rekening te worden gehouden.

Binnen het plangebied kunnen algemeen voorkomende en licht beschermde soorten worden aangetroffen. Dit zijn bijvoorbeeld Gewone pad, Meerkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander (website RAVON 2008; Brenninkmeijer *et al.* 2005). Dergelijke soorten zijn ingedeeld in de lichte beschermingscategorie van de Flora- en faunawet. Het is mogelijk dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van licht beschermde soorten. De betreffende soorten zijn vermeld in tabel 4 (hoofdstuk 4).

Vogels

Het grootste deel van het plangebied is door het ontbreken van opgaande begroeiing ongeschikt voor broedvogels. Alleen langs de oost- en zuidrand van het plangebied staan opgaande begroeiingen van aangrenzende tuinen, waarin vogels zouden kunnen broeden. Hierin is voor algemeen voorkomende vogels, zoals Vink, Roodborst, Winterkoning en [REDACTED], eventueel nestgelegenheid te vinden. Het is dan ook de verwachting dat hier jaarlijks door diverse vogels zal worden gebroed.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied komen zes vleermuissoorten voor ([REDACTED] *et al.* 1997; Brenninkmeijer *et al.* 2005). Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. Binnen het plangebied zijn geen locaties aanwezig waarin verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen worden verwacht. Er is geen bebouwing en de drie bomen (Meidoorn) bevatten geen holten in de stam of de takken waarin vleermuizen verblijfplaatsen kunnen bezetten. Het plangebied kan daarom alleen fungeren als een mogelijk deel van het foerageergebied van een aantal van de genoemde soorten.

Het Noorderdiep is van belang als vliegroutes voor Meervleermuis en Watervleermuis en mogelijk ook voor andere vleermuissoorten (Brenninkmeijer *et al.* 2005). Het is waarschijnlijk dat ook de Stadsgracht deel uitmaakt van een vliegroute. Bovendien is het aan te nemen dat beide watergangen ook fungeren als foerageergebied voor Meervleermuis en Watervleermuis.

Overige zoogdieren

Broekhuizen *et al.* (1992) vermelden de aanwezigheid van de zwaar beschermde Noordse woelmuis en Waterspitsmuis in de omgeving van het plangebied. Brenninkmeijer *et al.* (2005) hebben nabij het plangebied in 2003 een muizenonderzoek uitgevoerd, waarbij de aanwezigheid van beide soorten niet is aangetoond. Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van beide soorten. Om deze redenen wordt er niet vanuit gegaan dat het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van Noordse woelmuis en Waterspitsmuis. Daarom hoeft er met deze soorten in dit geval geen rekening te worden gehouden.

In de omgeving van het plangebied komen verscheidene licht beschermde zoogdieren voor (Broekhuizen *et al.* 1992; Brenninkmeijer *et al.* 2005), waarvan een aantal geschikt leefgebied kan vinden in het plangebied en de directe omgeving daarvan. Het gaat hier om soorten als Egel, Mol, Bunzing en diverse muizensoorten. Deze soorten zijn vermeld in tabel 4 (hoofdstuk 4).

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

De herinrichting van het plangebied heeft tot gevolg dat het plangebied verandert van een grasveld naar een woonlocatie. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kan de inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn verstoring tijdens de bouw en het gebruik van de woningen. De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken. Daarbij zijn de volgende aspecten van belang:

- verstoring tijdens het bouwrijp maken van het plangebied en de bouw van de woningen,
- verstoring als gevolg van het gebruik van de woningen,
- verstoring door lichtuitstraling.

De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

In paragraaf 3.1 is beschreven dat de meeste aangewezen natuurwaarden van omliggende Natura 2000-gebieden niet relevant zijn bij de ecologische beoordeling van de beoogde nieuwbouw in Blokzijl. Er dient echter rekening te worden gehouden met de externe werking van de bescherming van Meervleermuis, een aangewezen soort van het Natura 2000-gebied De Wieden. Deze soort gebruikt het Noorderdiep als vliegroute en mogelijk als deel van het foerageergebied. Mogelijk vormt ook de Stadsgracht een deel van het leefgebied van deze soort.

De beoogde herinrichting kan lichtverstoring veroorzaken van deze vliegroute. Dit treedt op, wanneer buitenverlichting wordt gebruikt, die over het water straalt. Dit geldt tijdens de maanden waarin vleermuizen actief zijn, en zowel tijdens als na de bouwactiviteiten. Meervleermuizen zijn gevoelig voor lichtverstoring (Kuijper *et al.* 2006). Indien de vliegroute door kunstlichtbronnen wordt verstoord, kan dat negatieve effecten op Meervleermuizen hebben. In dat geval is er mogelijk sprake van een conflict met de Natuurbeschermingswet, waardoor voor het gebruik van een dergelijke verlichting vergunning moet worden aangevraagd.

Indien lichtuitstraling over het water wordt vermeden, treedt er geen lichtverstoring van Meervleermuizen op. In dat geval is er ook geen sprake van een conflict met de Natuurbeschermingswet. In paragraaf 5.4 zijn aanbevelingen opgenomen waarmee lichtverstoring over het water kan worden vermeden.

Ecologische Hoofdstructuur

De regelgeving omtrent de PEHS voorziet in de bescherming van de wezenlijke waarden van de PEHS. Deze wezenlijke waarden mogen niet verloren gaan of worden verstoord. Wezenlijke waarden zijn bijvoorbeeld de aanwezige natuurwaarden, maar ook zaken als landschap, rust en duisternis.

Het plangebied ligt niet binnen de PEHS van Overijssel en de dichtstbijzijnde begrenzing van de PEHS ligt ca. 800 m oostelijk van het plangebied. Het is niet te verwachten dat de beoogde woningbouw negatieve effecten veroorzaakt op de natuurdoelstellingen van de PEHS.

Overige gebiedsbescherming

Er worden geen effecten verwacht op gebieden die op een andere dan de hierboven beschreven vormen zijn beschermd.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

Amfibieën

Door de beoogde herinrichting gaat voor mogelijk aanwezige licht beschermde amfibieën een beperkt deel van het foerageergebied verloren. Er is echter ruim voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving beschikbaar. Bovendien kan het plangebied na voltooiing van de werkzaamheden weer (en mogelijk beter) geschikt worden voor deze soorten. Daarbij komt, dat voor soorten uit de lichte beschermingscategorie van de Flora- en faunawet een vrijstelling van ontheffing geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

De beoogde plannen veroorzaken ten aanzien van amfibieën geen conflict met de Flora- en faunawet.

Vogels

Vogels zijn voornamelijk gevoelig voor verstoring tijdens het broedseizoen. Wanneer versturende werkzaamheden tijdens het broedseizoen starten, worden mogelijk nesten en broedende vogels in de omgeving verstoord. Deze verstoring is niet toegestaan. Het broedseizoen van de betreffende vogels loopt van half maart tot half juli.

Verstoring van broedende vogels kan worden voorkomen door de werkzaamheden na 15 juli te starten. Eventueel kan ook vooraf aan de broedperiode worden gestart met versturende werkzaamheden. In dat geval zal die verstoring voorkomen dat er broedgevallen ontstaan en alsnog worden verstoord. Wordt er onverhoopt toch in het plangebied of de directe omgeving daarvan genesteld en is er een kans op verstoring van die nesten, dan moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

Vleermuizen

Door de bouw en het gebruik van de beoogde woningen gaat mogelijk een zeer beperkt deel verloren van het foerageergebied van een aantal vleermuissoorten. Er zijn voldoende alternatieve foerageergebieden in de directe omgeving van het plangebied. Vleermuizen die jagen in de buurt van bebouwing, zoals Laatvlieger en Dwergvleermuis kunnen mogelijk profiteren van de aanwezigheid van de beoogde woningen in het plangebied. Het is niet te verwachten dat eventueel verlies van foerageergebied van belang is voor de betreffende vleermuissoorten. Er zijn evenmin effecten te verwachten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Veel vleermuissoorten, zoals Meervleermuis en Watervleermuis, zijn erg gevoelig voor lichtverstoring. Indien vanuit het plangebied lichtuitstraling plaatsvindt op de omgeving, kan dit mogelijk leiden tot verstoring van deze en mogelijk ook andere vleermuissoorten. Deze verstoring heeft hier betrekking op een vliegroute langs het Noorderdiep en een waarschijnlijke route langs de Stadsgracht. In paragraaf 3.1 is dit reeds besproken voor Meervleermuis, waarbij is aangegeven dat lichtverstoring goed te vermijden is. Indien de lichtverstoring over beide watergangen voldoende wordt beperkt, treedt er in dezen geen conflict op met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

Geconcludeerd kan worden dat er geen negatieve effecten optreden voor vleermuizen, mits lichtuitstraling vanuit de bouwlocatie en later vanuit de beoogde woningen in de richting van het Noorderdiep en de Stadsgracht voldoende wordt beperkt. In dat geval veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soortgroep.

Overige zoogdieren

In het plangebied komt waarschijnlijk een aantal licht beschermde zoogdieren voor. Voor de betreffende soorten zal een deel van het leefgebied verloren kunnen gaan. In de omgeving van het plangebied kunnen deze soorten voldoende alternatief leefgebied vinden. Bovendien kan het plangebied na voltooiing van de werkzaamheden voor een aantal van deze soorten weer geschikt leefgebied vormen. Voor de betreffende licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, zoals ook in dit geval.

Geconcludeerd kan worden dat ten aanzien van zoogdieren (exclusief vleermuizen) geen conflicten optreden met de Flora- en faunawet.

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In tabel 1 is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten eventueel ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen. Tevens is aangegeven naar welke soorten eventueel aanvullend onderzoek nodig kan zijn.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die mogelijk in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB). Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld, (f) = mogelijk foeragerend.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten: Bruine kikker, Middelste groene kikker, Meerkikker, Kleine watersalamander, Gewone pad	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdiersoorten: Bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huispitsmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Bunzing, Vos, Egel, Mol en Ree	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Alle inheemse broedvogels	(+)	+		Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Categorie 3: (zware bescherming)				
Meervleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Watervleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Ruige dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Rosse vleermuis	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Laatvlieger	(f)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. RELEVANTE BESCHERMDE GEBIEDEN

De plannen voor de beoogde herinrichting aan De Rietvink in Blokzijl stuiten ten aanzien van beschermde gebieden niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet, mits de uitstraling van kunstlicht over het Noorderdiep en de Stadsgracht wordt vermeden. Het gaat hier om het vermijden van lichtverstoring van (vaste) vliegroutes van Meervleermuis, een aangewezen soort van Natura 2000-gebied De Wieden.

De plannen voor de beoogde herinrichting aan De Rietvink in Blokzijl stuiten ten aanzien van overige gebiedsbescherming (zoals de PEHS) niet op bezwaren.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. RELEVANTE SOORT(GROEP)EN

Amfibieën

Door de plannen gaat mogelijk een beperkt deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Het is tevens mogelijk dat door de inrichting van tuinen ruimere mogelijkheden ontstaan voor deze soorten. Voor soorten uit deze beschermingscategorie geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De plannen veroorzaken ten aanzien van amfibieën geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Vogels

Er treden ten aanzien van vogels geen conflicten op met de Flora- en faunawet, mits de werkzaamheden voor de bouw worden gestart buiten de broedperiode. De broedperiode van de betreffende vogels loopt van half maart tot half juli. Mochten zich tijdens de werkzaamheden toch vogels vestigen en is er een kans op verstoring daarvan, dan dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd tot na de broedperiode.

Vleermuizen

Ten aanzien van vleermuizen veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet, mits de uitstraling van kunstlicht over het Noorderdiep en de Stadsgracht wordt vermeden. Het gaat hier om het vermijden van lichtverstoring van (vaste) vliegroutes van Meervleermuis, Watervleermuis en mogelijk andere vleermuissoorten. Lichtverstoring dient te worden vermeden gedurende de maanden van het jaar waarin vleermuizen actief zijn, dus tijdens de maanden april t/m september. Dit geldt zowel voor de bouwfase als daarna.

Overige zoogdieren

Door de plannen gaat een beperkt deel van het leefgebied van enkele licht beschermde zoogdiersoorten verloren. Voor soorten uit deze beschermingscategorie geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De plannen

veroorzaken ten aanzien van zoogdieren (exclusief vleermuizen) geen conflicten met de Flora- en faunawet.

5.3. EINDCONCLUSIE

Er zijn ten aanzien van de bouw en het gebruik van de woningen aan De Rietvink in Blokzijl geen bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en andere regelgeving met betrekking tot beschermde natuurwaarden, mits wordt voldaan aan de in paragraaf 5.2 gestelde voorwaarden ten aanzien van vogels en vleermuizen.

5.4. AANBEVELINGEN

Om lichtuitstraling te beperken, kan gebruik worden gemaakt van lampen met gebundeld en naar beneden gericht licht. Daarmee wordt voorkomen dat het wateroppervlak van het Noorderdiep en de Stadsgracht en de ruimte daarboven worden verlicht. Er treedt dan geen lichtverstoring op van mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen. Eventueel kan gebruik worden gemaakt van lichtbronnen met een schakeling waarin een sensor is opgenomen, zodat de verlichting alleen wordt aangeschakeld wanneer dat nodig is.

LITERATUUR

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk 1986. Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun bedreiging. Vijfde Herpetologeografisch verslag. Lacerta/ KNNV Uitgeverij, Hoogwoud.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (eds.) 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Brenninkmeijer, A. & J. Schut 2005. Ecologische beoordeling van de geplande uitbreiding van camping Tussen de Diepen te Blokzijl. A&W-rapport 446. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Kuijper, D., J. Schut, A.-J. Haarsma, J. Ouwehand, H. Limpens & D. van Dullemen (red.) 2006. Meervleermuizen in Fryslân: kennisontwikkeling voor soortbescherming. A&W-rapport 748. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Loon, A.J. van 2004. Kale bosmier *Formica polyctena* Förster, 1850. – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Loon, A.J. van 2004. Zwartrugbosmier *Formica pratensis* Retzius, 1783. – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Loon, A.J. van 2004. Behaarde bosmier *Formica rufa* Linnaeus, 1761. – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Loon, A.J. van 2004. Stronkmier *Formica truncorum* Fabricius, 1804. – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân: <http://www.fryslan.nl/>
- www.fryslan.nl
- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.ravon.nl

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§2.1) en soortbescherming (§2.2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met bijzondere natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Hierbij gaat het om Natura 2000-gebieden, de Ecologische hoofdstructuur, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide gebieden.

1.1 Natuurbeschermingswet 1998 en overige gebiedsbescherming

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitats waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Totdat de nieuwe aanwijzingsbeschikkingen definitief zijn vastgesteld, gelden de vigerende kwalificerende waarden.

Als er activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen of kwalificerende waarden van de Natura 2000-gebieden hebben. Er zijn drie uitkomsten mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd middels de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd middels een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

Bij een Passende beoordeling volgt een strengere toetsing. De Verslechterings- en verstoringstoets en de Passende beoordeling vallen buiten de reikwijdte van deze beoordeling. Ze worden toegelicht in hoofdstuk 7, waarin het vervolgtraject wordt beschreven.

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen bijvoorbeeld kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten en verstoring als gevolg van grote grondwateronttrekkingen, ingebruikname van vliegvelden en dergelijke. Verstoring treedt ook op als kwalificerende soorten uit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen bedreigd wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven km rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Onder de vernieuwde Natuurbeschermingswet vervalt het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermd Natuurmonumenten. Beide vallen onder de noemer Beschermd Natuurmonumenten. Als Beschermd Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermd Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of

voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende* (*verzachtende*) maatregelen te treffen (ministerie van LNV 2003).

De bescherming van de overige natuurgebieden is geregeld in bestemmingsplannen, die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

1.2 Gebiedsbescherming in een ecologische beoordeling

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden (externe werking)?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie beschermingscategorieën. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën:

1. soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten);
2. soorten waarvoor vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten);
3. soorten waarvoor *ontheffing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist, moet ter goedkeuring zijn ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

1. de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

2. er is geen alternatief voor de ingreep;
3. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria zijn voldaan.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

2.3 Soortbescherming in een ecologische beoordeling

In een ecologische beoordeling worden ten aanzien van soortbescherming de volgende vragen beantwoord:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de Flora- en faunawet bezwaren tegen de plannen en zijn dientengevolge ontheffingsaanvragen nodig?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Europese richtlijnen zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijsten van kwetsbare en bedreigde soorten van Nederland en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

In de ecologische beoordeling is per soortgroep steeds als eerste bron het Natuurloket geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Het Natuurloket geeft een overzicht van de gegevens van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora & Fauna (VOFF). De gegevens zijn weergegeven op kilometerhokniveau¹. Aangezien de kilometerhokken niet exact samenvallen met de grenzen van het plangebied, kan het zijn dat de genoemde soorten niet in het plangebied voorkomen.

---

¹ Kilometerhokken: De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst verdeeld in blokken van 1 bij 1 km, de zogenaamde kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden.

Ook zijn de gegevens soms (tientallen) jaren oud. De beschermde soorten worden op het natuurloket niet bij name genoemd. De gegevens zijn ter betaling opvraagbaar.

Daarnaast is in een aantal overzichtswerken en websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in de ruime omgeving van het betreffende plangebied voorkomen. De meeste van deze bronnen presenteren hun gegevens op een schaal van 5x5 km grote uurhokken, waardoor de gegevens een ruimer gebied beslaan dan het plangebied.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten, waarvan het voorkomen in de omgeving bekend is, de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn.

Effecten

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering).

Beoordeling

Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden, zijn voor bepaalde soorten ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval wordt geadviseerd of daarbij verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.

